Kinder rechten commissariaat
Geeft kinderen een stem

Advies

Datum: 15 september 2026
Volgnummer: 2026 – 2027/2
Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen

Geen ingrijpende beslissing over kinderen zonder betrouwbare expertise en zonder hun eigen stem

Gezamenlijk advies bij:

- verzoekschrift nr. 116: onafhankelijk onderzoek naar het gebruik van medische, psychiatrische en psychologische kwalificaties zonder medische grondslag

- verzoekschrift nr. 117: onafhankelijk onderzoek naar uithuisplaatsingen van minderjarigen als ultimum remedium

Het Kinderrechtencommissariaat brengt een gezamenlijk advies uit over twee verzoekschriften die op 12 juni 2026 werden ingediend. Verzoekschrift nr. 117[1] vraagt een onafhankelijk onderzoek naar de toepassing van uithuisplaatsingen van minderjarigen als ultimum remedium. Verzoekschrift nr. 116 [2] vraagt een onafhankelijk onderzoek naar het gebruik van medische, psychiatrische en psychologische kwalificaties zonder voldoende medische grondslag in vrijwillige en gerechtelijke jeugdhulpdossiers.
Beide verzoekschriften raken aan eenzelfde fundamentele vraag: hoe worden ingrijpende beslissingen over kinderen en gezinnen gerechtvaardigd? Het Kinderrechtencommissariaat kan deze vraag begrijpen en ondersteunt de nood aan verheldering. In de tekst hieronder wordt vanuit een kinderrechtenkader ingegaan op aspecten die raken aan de inhoud van beide verzoekschriften.

Onafhankelijk onderzoek naar de kwaliteit van de expertise en de besluitvorming in de jeugdhulp kan de Vlaamse jeugdhulp alleen maar ten goede komen: het brengt in kaart wat goed werkt, legt bloot waar het beter kan en versterkt zo het vertrouwen van kinderen en gezinnen in de sector. Een uithuisplaatsing behoort tot de meest ingrijpende maatregelen die de overheid ten aanzien van een kind en zijn gezin kan nemen en mag enkel gebeuren als minder verregaande maatregelen geprobeerd zijn, maar geen oplossing brachten. Medische, psychiatrische of psychologische kwalificaties kunnen verstrekkende gevolgen hebben als zij richtinggevend zijn voor een hulpverleningstraject, een verblijfs- of contactregeling of een gerechtelijke procedure. Dergelijke beslissingen en kwalificaties moeten daarom zorgvuldig worden onderzocht en met objectieve gegevens worden onderbouwd. Beide verzoekschriften stellen vragen bij de kwaliteit van de expertise, de betrouwbaarheid van de gebruikte informatie en de onderbouwing van ingrijpende

[1] Ingediend op 12 juni 2026, "Verzoekschrift tot onafhankelijk onderzoek naar de toenemende toepassing van uithuisplaatsingen".
[2] Ingediend op 12 juni 2026, "Verzoekschrift tot extern onafhankelijk onderzoek naar het gebruik van psychiatrische kwalificaties".

beslissingen over kinderen.

Het perspectief van het kind blijft daarin evenwel onderbelicht. Hoe vaak en op welke wijze wordt het kind gehoord? Hoe wordt aan die mening passend belang gehecht? En hoe ervaart het kind de genomen beslissing en de gevolgen ervan? Artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag vereist dat kinderen die in staat zijn een eigen mening te vormen, die mening vrij kunnen uiten in alle aangelegenheden die hen betreffen en dat daaraan passend belang wordt gehecht. De stem en de ervaring van kinderen moeten daarom ook een centrale plaats krijgen in ieder onderzoek naar beslissingen die rechtstreeks op hen ingrijpen.

Vanuit dat perspectief ondersteunt het Kinderrechtencommissariaat beide verzoekschriften en formuleert het de volgende aanbevelingen:

- **Aanbeveling 1:** Veranker het participatierecht van het kind in de onderzoeksvragen van verzoekschrift 117: onderzoek in hoeveel dossiers kinderen werden gehoord en hoe hun mening werd meegewogen.
- **Aanbeveling 2:** Betrek de ervaring van kinderen en jongeren zelf: bevraag hen rechtstreeks over hun ervaring tijdens en na een uithuisplaatsing, niet enkel via dossieranalyse.
- **Aanbeveling 3:** Onderzoek ook het contact met broers en zussen: breng in kaart hoe vaak zij bij een uithuisplaatsing van elkaar gescheiden worden.
- **Aanbeveling 4:** Maak het onderscheid tussen een formele diagnose en een louter vermoeden in het dossier duidelijk zichtbaar en zorg ervoor dat vermoedens niet als vaststaande medische gegevens worden geregistreerd of gebruikt. Het is daarnaast belangrijk om voorzichtig om te gaan met het diagnosticeren van kinderen, zeker van jonge kinderen. Een diagnose kan noodzakelijk en helpend zijn: ze kan duidelijkheid geven, toegang bieden tot ondersteuning en ervoor zorgen dat een kind beter begrepen wordt. Maar er schuilt ook een risico in te snel diagnosticeren of normaal ontwikkelingsgedrag te problematiseren.
- **Aanbeveling 5:** Bescherm de onafhankelijkheid van artsen en hulpverleners tegen druk om zich buiten hun expertise over de geestelijke gezondheid van personen uit te spreken.
- **Aanbeveling 6:** Onderzoek of kinderen, jongeren en ouders het bestaande recht om onjuiste gegevens over zichzelf te laten corrigeren in de praktijk kennen en kunnen gebruiken, en werk zo nodig een laagdrempelige, jeugdhulp-specifieke procedure uit.
- **Aanbeveling 7:** Onderzoek in welke mate toegang tot hulp vandaag afhangt van een formeel diagnostisch label, en werk toegangscriteria uit die vertrekken van de effectieve ondersteuningsnood van het kind.
- **Aanbeveling 8:** Waarborg vooraf de onafhankelijkheid, financiering en verplichte publieke opvolging van beide onderzoeken, en koppel ze aan elkaar en aan de lopende hervorming van het jeugdhulplandschap. Differentieer daarbij tussen acute en niet-acute dossiers bij de beoordeling van de rol van gespecialiseerde diagnostische expertise, zodat de bescherming van kinderen in acuut gevaar geen vertraging oploopt.

1. Kinderrechten als toetsingskader voor beide onderzoeken

1.1. Uithuisplaatsing als ultimum remedium is een juridische verplichting

Artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag bepaalt dat het belang van het kind een eerste overweging moet zijn bij elke beslissing die het kind raakt. Dat vraagt om een zorgvuldige beoordeling van de individuele situatie van elk kind, waarbij alle relevante omstandigheden en mogelijke gevolgen worden meegenomen, met inbegrip van de stem van het kind.[3] Het belang van het kind moet daarbij concreet worden vastgesteld en zichtbaar worden afgewogen. Beschikbare capaciteit, tijdsdruk of niet-onderzochte aannames mogen die beoordeling niet vervangen.
Artikel 9 van het VN-Kinderrechtenverdrag bepaalt daarnaast dat een kind alleen van zijn ouders mag worden gescheiden wanneer dat noodzakelijk is in het belang van het kind. Die noodzakelijkheid moet door een rechter kunnen worden getoetst. Dat veronderstelt dat niet alleen de beslissing tot uithuisplaatsing zelf zorgvuldig wordt onderbouwd, maar ook de informatie, vaststellingen en kwalificaties waarop ze steunt. Medische of psychologische kwalificaties zonder voldoende grondslag kunnen de beoordeling van de noodzaak van een uithuisplaatsing immers beïnvloeden, net zoals onvolledig of onvoldoende zorgvuldig feitenonderzoek.
In General Comment nr. 24 van het VN-kinderrechtencomité over de rechten van kinderen in het jeugdrecht, zegt het comité uitdrukkelijk dat het de absolute prioriteit is dat kinderen ondersteund worden in hun familie en gemeenschap.[4] In de uitzonderlijke situaties waar een uithuisplaatsing genoodzaakt is, gebeurt dit het beste in een familiale setting. Volgens het comité kan uithuisplaatsing in een residentiële setting wel nodig zijn, maar voornamelijk om daar de professionele ondersteuning te bieden die in individuele situaties mogelijks noodzakelijk zijn. Daarbij wordt uitdrukkelijk gezegd dat het enkel aangewend mag worden als laatste redmiddel en nooit langer dan noodzakelijk.

1.2. Participatie, gezinsleven en betrouwbare informatie als essentiële waarborgen

Daarnaast beschermt artikel 8 EVRM het recht op eerbiediging van het gezinsleven. Een inmenging in dat recht moet noodzakelijk en proportioneel zijn en zorgvuldig worden gemotiveerd.
In arresten zoals Neulinger en Shuruk t. Zwitserland [5] en Strand Lobben e.a. t. Noorwegen [6] benadrukte het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat het belang van het kind een doorslaggevende overweging moet vormen wanneer maatregelen een impact hebben op familiale relaties. Hoe ingrijpender de maatregel en de gevolgen ervan, hoe belangrijker een individuele en zorgvuldig gemotiveerde beoordeling op basis van voldoende betrouwbare en zorgvuldig vastgestelde gegevens wordt.
Tot slot waarborgt artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag het recht van kinderen om hun mening te uiten over beslissingen die hen aanbelangen en om aan die mening passend belang te hechten. Het VN-Kinderrechtencomité benadrukte in GC nr. 12 over het recht om gehoord te

[3] VN-Kinderrechtencomité, General Comment nr. 12 on the right of the child to be heard (2009), CRC/C/GC/12, 15, §53.
[4] VN-Kinderrechtencomité, General Comment nr. 24 on children's rights in the child justice system (2019), CRC/GC/24, 4, §11.
[5] EHRM (Grote Kamer), Neulinger and Shuruk v. Switzerland, appl. nr. 41615/07, arrest van 6 juli 2010. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99817
[6] EHRM (Grote Kamer), Strand Lobben and Others v. Norway, appl. nr. 37283/13, arrest van 10 september 2019. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-195909

worden al dat het ervaart dat het hoorrecht van kinderen onvoldoende wordt meegenomen bij uithuisplaatsingen in de regelgeving en het beleid.[7]
Een onderzoek naar beslissingen in de jeugdhulp moet daarom niet alleen nagaan welke informatie werd gebruikt en hoe die werd beoordeeld, maar ook in welke mate kinderen daadwerkelijk werden betrokken en gehoord. Zonder aandacht voor zowel de participatie van het kind als de kwaliteit van de onderbouwing blijft het onderzoek onvolledig.

2. Beide verzoekschriften vertrekken van een reële nood: minder uithuisplaatsing en sterkere onderbouwing

Er werden noemenswaardige initiatieven genomen om het percentage van kinderen en jongeren die in een voorziening verblijven te laten dalen. Dit ging waarschijnlijk gepaard met een substantiële stijging van kinderen en jongeren die in een pleegzorggezin verblijven.[8] Pleegzorg kende in 2025 een stijging van 5,5% tot 12.843 dossiers, een groei van 90% sinds 2015 [9]. Hoewel deze bijsturing naar pleegzorg als alternatief voor residentieel verblijf te ondersteunen valt, moet men bij het nemen van beslissingen erover blijven waken dat verblijf buiten het gezin een laatste redmiddel blijft. Zo wordt ook aangetoond dat in een kwart van de dossiers een module verblijf wordt opgestart.[10] Bovendien tonen cijfers aan dat er een stijging is voor uitgezinsplaatsing voor kinderen tot 3 jaar.[11] Tot slot steeg de wachtlijst voor jeugdhulp met verblijf in 2024 met 8% tot 9.154 jongeren, tegenover 5.543 in 2019.[12] Wanneer wachtlijsten oplopen en de residentiële jeugdhulp structureel onder druk staat is het nog belangrijker om onafhankelijk te onderzoeken welke factoren een rol spelen bij plaatsingsbeslissingen.

3. Ook het perspectief van het kind moet worden onderzocht

Verzoekschrift nr. 117 vraagt terecht op welke informatie, documenten en deskundigenadviezen een beslissing tot uithuisplaatsing steunt en hoe de kwaliteit en betrouwbaarheid daarvan worden beoordeeld. Een zorgvuldig onderbouwde beslissing is een essentiële waarborg voor de rechten en het belang van het kind.
Een onderzoek dat uitsluitend focust op de betrokken instanties, de dossieropbouw en de gebruikte informatie, blijft evenwel onvolledig. Het brengt in kaart hoe over het kind wordt beslist, maar niet hoe het kind zelf bij die beslissing wordt betrokken en welke gevolgen het ervan ondervindt. Ook de stem en de ervaringen van het kind moeten daarom een volwaardige plaats krijgen in het onderzoek.

[7] VN-Kinderrechtencomité, General Comment nr. 12 on the right of the child to be heard (2009), CRC/C/GC/12, 15, §54.
[8] Opgroeien, binc cijferrapport 2024, https://www.opgroeien.be/sites/default/files/intern/binc-cijferrapport-2024.pdf, 19.
[9] Opgroeien, cijfers pleegzorg 2024-2025, https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/pleegzorg.
[10] Opgroeien, Cijferraport: overkoepelend rapport bereik jeugdhulp Opgroeien (2025), https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/overkoepelend-rapport-bereik-jeugdhulp-opgroeien#toc-duiding-en-details-bij-cijfers-voorzieningen-jeugdhulp.
[11] Opgroeien, binc cijferrapport 2024, https://www.opgroeien.be/sites/default/files/intern/binc-cijferrapport-2024.pdf, 21.
[12] VRT NWS, "Wachtlijst jeugdhulp blijft groeien" (22 januari 2026). https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2026/01/22/wachtlijst-voor-jeugdhulp-wordt-steeds-langer/

Aanbeveling: Veranker het participatierecht van het kind in het onderzoek naar uithuisplaatsingen
Onderzoek in hoeveel dossiers het kind werd gehoord, op welke wijze, en hoe zijn of haar mening werd meegewogen in de uiteindelijke beslissing, overeenkomstig artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag.

Aanbeveling: Geef de ervaringen van kinderen een centrale plaats
Bevraag kinderen en jongeren rechtstreeks over hun ervaringen vóór, tijdens en na een uithuisplaatsing. Een analyse van hun dossier is belangrijk, maar geeft niet weer hoe zij de besluitvorming, de plaatsing en de gevolgen ervan zelf beleven.

Aanbeveling: Onderzoek de ervaringen van broers en zussen over het behouden van contact
Breng in kaart hoe vaak broers en zussen bij een uithuisplaatsing van elkaar worden gescheiden, in welke mate zij nadien contact kunnen behouden en wat zij daar zelf van vinden. Broers en zussen zijn voor kinderen in de jeugdhulp vaak een belangrijke bron van steun en continuïteit en soms een van de weinige blijvende banden met hun gezin. Onderzoek daarom ook in welke mate plaatsingsbeslissingen deze relaties beschermen of onder druk zetten. Het Kinderrechtencommissariaat vroeg eerder al om het contact tussen broers en zussen systematisch te registreren. [13]

4. Zorgvuldig onderbouwde kwalificaties als basis voor betrouwbare besluitvorming

4.1. Een vermoeden is geen formele diagnose

Verzoekschrift nr. 116 wijst op het belang van een duidelijk onderscheid tussen een formeel vastgestelde diagnose en een vermoeden, interpretatie of professionele inschatting. Dat onderscheid moet ook in het dossier herkenbaar blijven. Een vermoeden of inschatting mag niet gaandeweg als een vaststaand medisch, psychiatrisch of psychologisch gegeven worden voorgesteld. Wanneer een onvoldoende onderbouwde kwalificatie mee richting geeft aan een beslissing over een kind, kan dat gevolgen hebben voor de rechtspositie van de betrokkenen én voor de kwaliteit van de belangenafweging die artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag vereist. Een zorgvuldige en proportionele beslissing veronderstelt daarom dat duidelijk is welke gegevens objectief zijn vastgesteld, welke beoordeling eraan wordt gekoppeld en door wie die beoordeling werd gemaakt.

We vragen ook een zekere terughoudendheid in het diagnosticeren van kinderen, zeker van jonge kinderen. Een diagnose kan noodzakelijk en helpend zijn: ze kan duidelijkheid geven, toegang bieden tot ondersteuning en ervoor zorgen dat een kind beter begrepen wordt. Maar er schuilt ook een risico in te snel diagnosticeren of normaal ontwikkelingsgedrag te problematiseren.

[13] Kinderrechtencommissariaat, "Standpunt recht doen aan contactrecht met broers en zussen" (2019). https://www.kinderrechten.be/advies/standpunt-recht-doen-aan-contactrecht-met-broers-en-zussen

4.2. Hulpverleners moeten binnen hun deskundigheid kunnen handelen

Verzoekschrift nr. 116 vraagt ook aandacht voor de druk die artsen en andere hulpverleners kunnen ervaren om zich uit te spreken over aangelegenheden die buiten hun deskundigheid vallen. Wanneer een professional een uitspraak doet over de geestelijke gezondheid van iemand zonder over de vereiste opleiding en expertise, of voldoende informatie, te beschikken, kan dat — vaak onbedoeld — de betrouwbaarheid van het dossier en de daaropvolgende besluitvorming beïnvloeden. Het gaat daarbij niet noodzakelijk om individuele fouten of kwade trouw, maar om omstandigheden binnen het systeem die professionals ertoe kunnen brengen de grenzen van hun opdracht of deskundigheid te overschrijden. Ook dat verdient onafhankelijk en structureel onderzoek.

Aanbeveling: Maak het onderscheid tussen een diagnose en een vermoeden zichtbaar
Onderzoek hoe vaak jeugdhulpdossiers medische, psychiatrische of psychologische kwalificaties bevatten die niet steunen op een formele diagnose door een bevoegde professional. Werk duidelijke richtlijnen uit voor de opname van dergelijke informatie. Uit het dossier moet ondubbelzinnig blijken of het gaat om een vastgestelde diagnose, een professionele inschatting, een vermoeden of informatie die door een derde werd aangebracht. Vermoedens mogen niet als vaststaande medische gegevens worden geregistreerd of gebruikt.

Aanbeveling: Waarborg dat professionals binnen hun deskundigheid kunnen handelen
Onderzoek in welke mate artsen en andere hulpverleners druk ervaren om uitspraken te doen die buiten hun opdracht of deskundigheid vallen. Voorzie duidelijke professionele en procedurele waarborgen, zodat zij de grenzen van hun expertise kunnen bewaken en een beoordeling kunnen weigeren wanneer zij niet over de vereiste deskundigheid of voldoende informatie beschikken.

4.3. Rectificatie van onjuiste informatie in het dossier moet te allen tijde mogelijk zijn

Als er vermoedens bestaan dat een jeugdhulpdossier onjuiste gegevens bevat, moeten er mogelijkheden zijn om inzage te krijgen in die gegevens en waar mogelijk ze te laten verbeteren. Zowel in artikel 77, § 5 van het decreet integrale jeugdhulp als in artikel 22, § 6 van het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige, wordt vermeld dat kinderen, jongeren en ouders het recht hebben om een eigen versie te geven van de feiten die vermeld zijn in het dossier. Dit recht wordt hierbij veel beperkter geïnterpreteerd dan het recht uit artikel 13 van de algemene verordening gegevensbescherming en in de praktijk moeten er vaak omslachtige procedures gevolgd worden. Daarenboven is het maar de vraag in hoeverre kinderen, jongeren en ouders op de hoogte zijn van hun recht op inzage in het dossier en een eigen versie te plaatsen tegenover de zaken waar ze het niet over eens zijn. Dit zorgt ervoor dat kinderen, jongeren en ouders in de praktijk soms machteloos staan tegenover onvoldoende onderbouwde beslissingen.

Aanbeveling: Maak correctie van onjuiste dossiergegevens mogelijk
Het recht op rectificatie uit de gegevensbeschermingswetgeving is vandaag niet afdoende vertaald in een laagdrempelige en jeugdhulpspecifieke procedure. Onderzoek in welke mate kinderen, jongeren en ouders onjuiste persoonsgegevens over zichzelf kunnen laten verbeteren, zij van dat recht op de hoogte zijn en of zij dat recht in de praktijk ook daadwerkelijk kunnen uitoefenen.

Werk daarom een duidelijke en toegankelijke werkwijze uit waarmee kinderen, jongeren en ouders betwiste kwalificaties kunnen laten beoordelen. Wanneer gegevens onjuist of onvoldoende onderbouwd zijn, moet het mogelijk zijn ze te corrigeren of te verwijderen. Wanneer over de juistheid discussie blijft bestaan, moet minstens duidelijk in het dossier worden vermeld dat de betrokkene de kwalificatie betwist.

4.4. Ook de toegang tot ondersteuning mag niet afhangen van een label

Verzoekschrift nr. 116 wijst op de risico's van kwalificaties die zonder voldoende grondslag in een dossier worden opgenomen. Tegelijk doet zich in de jeugdhulp en het onderwijs een ander, maar verwant probleem voor: kinderen en gezinnen hebben soms een formele diagnose nodig om toegang te krijgen tot passende ondersteuning.
Een Pano-reportage bracht in 2024 in beeld hoe diagnoses zoals autisme en ADHD voor kinderen een toegangspoort tot extra ondersteuning op school kunnen vormen. Daarbij rezen ook vragen over de zorgvuldigheid en kwaliteit van sommige diagnostische trajecten. [14] Ook de Vlaamse Vereniging Autisme wees erop dat de toegang tot hulp nog te vaak afhangt van een officieel attest. Dat kan gezinnen die geen beroep kunnen doen op private diagnostiek benadelen.
Een onderzoek naar het diagnostische aanbod in Vlaanderen en Brussel wees in 2020[15] al op problemen met de toegankelijkheid en versnippering van het aanbod en op het ontbreken van een gedeelde visie op kwaliteitsvolle diagnostiek. Het Kwaliteitscentrum Diagnostiek nuanceert dat er geen eenduidige cijfers bestaan over een algemene toename van diagnoses, maar bevestigt dat een formele diagnose vaak nog een voorwaarde is om bepaalde ondersteuning te krijgen. [16]

Het gaat om een ander probleem dan datgene waarop verzoekschrift nr. 116 rechtstreeks betrekking heeft. Beide leggen evenwel dezelfde kwetsbaarheid bloot: een kwalificatie of diagnose kan een gewicht krijgen dat verder reikt dan haar oorspronkelijke betekenis. Wanneer ondersteuning afhankelijk wordt gemaakt van een formeel label, dreigt de zorgnood van het kind naar de achtergrond te verdwijnen. Gezinnen met voldoende middelen vinden bovendien gemakkelijker toegang tot diagnostiek en ondersteuning dan gezinnen die daar niet over beschikken.

Aanbeveling: Laat de ondersteuningsnood van het kind primeren
Breng in kaart voor welke vormen van jeugdhulp en onderwijsondersteuning een formele diagnose of een attest vereist is en welke gevolgen dat heeft voor de toegankelijkheid van de hulp. Onderzoek in het bijzonder of kinderen zonder diagnose, of kinderen die lang op een diagnostisch onderzoek moeten wachten, daardoor passende ondersteuning mislopen. Werk vervolgens toe naar toegangscriteria die in de eerste plaats vertrekken van de concrete ondersteuningsnoden van het kind, waarbij een diagnose richtinggevend kan zijn maar geen onnodige drempel mag vormen.

[14] VRT NWS, "Minister van Onderwijs Zuhal Demir na Pano: 'Meer ondersteuning op basis van onderwijsbehoefte dan op basis van label'" (23 oktober 2024), met reactie van de Vlaamse Vereniging Autisme. https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/10/23/minister-onderwijs-zuhal-demir-reactie-pano-clb-diagnose-autisme/

[16] Kwaliteitscentrum Diagnostiek, "Factcheck: 'Tegenwoordig heeft iedereen een label'". https://kcdvzw.be/nieuws/factcheck-tegenwoordig-heeft-iedereen-een-label

5. Duidelijke waarborgen zijn nodig voor doeltreffend onderzoek

De vraag naar voorafgaande kinderpsychiatrische expertise moet voldoende genuanceerd worden benaderd. In acute situaties, waarin de veiligheid van een kind onmiddellijk optreden vereist, mag het ontbreken van dergelijke expertise een noodzakelijke beschermingsmaatregel niet vertragen. Artikel 19 van het VN-Kinderrechtenverdrag verplicht de overheid kinderen doeltreffend te beschermen tegen alle vormen van geweld, misbruik en verwaarlozing.

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen acute en niet-acute situaties. In niet-acute dossiers kan gespecialiseerde expertise vooraf haalbaar en aangewezen zijn. In acute situaties moet worden onderzocht op welke informatie de beslissing steunde, waarom onmiddellijk optreden noodzakelijk was en hoe de beslissing nadien, met de vereiste deskundigheid, werd geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd.
Ook de gehanteerde standaarden moeten aansluiten bij de eigen aard van de jeugdbescherming. Die is gericht op bescherming en preventie en kan niet zonder meer worden beoordeeld vanuit een strafrechtelijke bewijslogica. Dat neemt niet weg dat ingrijpende beslissingen moeten steunen op voldoende betrouwbare, zorgvuldig onderzochte en controleerbare gegevens.
Tot slot mag de gevraagde cijferverzameling geen eenmalige oefening blijven. Structurele en periodieke rapportering is nodig om ontwikkelingen op te volgen, knelpunten tijdig vast te stellen en de impact van beleidsmaatregelen te evalueren. Ook de onafhankelijkheid, de financiering en de publieke opvolging van beide onderzoeken moeten vooraf duidelijk worden gewaarborgd.

Aanbeveling: Leg vooraf duidelijke onderzoekswaarborgen vast
Waarborg vooraf de onafhankelijkheid, de toereikende financiering en de publieke opvolging van beide onderzoeken. Maak de gevraagde cijferverzameling structureel en periodiek. Maak een duidelijk onderscheid tussen acute en niet-acute situaties en onderzoek in spoedsituaties ook hoe de genomen beslissing nadien deskundig wordt geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd.

6. Internationale voorbeelden onderstrepen het belang van beide verzoekschriften

Onafhankelijk onderzoek naar de kwaliteit van de expertise, de gebruikte informatie en de onderbouwing van beslissingen over kinderen is niet nieuw. In onder meer Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland werden de afgelopen jaren vergelijkbare knelpunten onderzocht. Zo wordt in Nederland vanuit verschillende hoeken de aandacht gevestigd op de vaststelling dat de mondelinge en schriftelijke motivering van de noodzaak van de uithuisplaatsing niet altijd voldoende is, [17] terwijl zorgvuldig feitenonderzoek en een voldoende concrete onderbouwing net zo belangrijk is. [18] Hoge werkdruk, versnippering, financiële prikkels en risicomijdend handelen lijken in Nederland een zorgvuldige en passende besluitvorming te bemoeilijken. [19] In het Verenigd Koninkrijk stelde een onafhankelijke rapport van de Engelse jeugdzorg vast dat kinderen en

[17] Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, "Kwaliteit van feitenonderzoek rond de aanvraag van machtigingen voor uithuisplaatsingen" (2022).
[18] Universiteit Leiden, "Mariëlle Bruning over onderzoek IGJ naar uithuisplaatsingen" (2022). https://www.medewerkers.universiteitleiden.nl/nieuws/2022/06/marielle-bruning-over-onderzoek-igj-naar-uithuisplaatsingen
[19] Verwey-Jonker Instituut, "Van inzicht naar uitvoering" (2026). https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/van-inzicht-naar-uitvoering-verminderen-van-het-aantal-uithuisplaatsingen/

gezinnen niet altijd tijdig de nodige hulp krijgen om problemen binnen het gezin aan te pakken. Het rapport pleitte daarom voor een sterkere inzet op ondersteuning van gezinnen en hun netwerk, zodat uithuisplaatsingen waar mogelijk kunnen worden voorkomen. [20] Tot slot wijst ook een Duitse studie op grote verschillen in de ervaren kwaliteit van professionele beoordelingen bij signalen van mogelijke kindonveiligheid. De onderzoekers pleiten daarom voor duidelijkere vereisten inzake de kwalificatie en deskundigheid van de betrokken professionals. [21]
Die onderzoeken kunnen niet zonder meer naar de Vlaamse context worden vertaald. Ze tonen wel aan dat de vragen uit de verzoekschriften nrs. 116 en 117 ook internationaal aandacht krijgen.

7. Beide onderzoeken zijn slechts een onderdeel van een breder kinderrechtenbeleid

Het Kinderrechtencommissariaat ziet beide onderzoeken als een noodzakelijke, maar niet voldoende stap. Onderzoek dat vaststelt dat kansarmoede het risico op uithuisplaatsing mee bepaalt, of dat kwalificaties zonder medische grondslag bepaalde gezinnen disproportioneel treffen, heeft pas effect wanneer het gekoppeld wordt aan investeringen in preventie en toegankelijke hulpverlening. Onderzoek toont een verhoogd risico op uithuisplaatsing bij gezinnen in kansarmoede, wat rechtstreeks raakt aan het non-discriminatiebeginsel van artikel 2 van het VN-Kinderrechtenverdrag.
Een onafhankelijk onderzoek kan blootleggen waar het systeem tekortschiet, of dat nu gaat om de rol van het kind in de besluitvorming of om de medische onderbouwing van een kwalificatie. Het is aan het beleid om daar vervolgens ook naar te handelen: door de jeugdhulp te versterken, wachtlijsten weg te werken, de onafhankelijkheid van artsen te beschermen, en het participatierecht van het kind niet als sluitstuk, maar als uitgangspunt van elke hervorming te nemen. Het Kinderrechtencommissariaat steunt daarom de vraag naar onderzoek. Ze kunnen de Vlaamse vrijwillige en gerechtelijke jeugdhulp en het vertrouwen van kinderen en gezinnen daarin, alleen maar versterken.

[20] Independent Review of Children's Social Care, Final report (MacAlister, 2022). https://www.gov.uk/government/publications/independent-review-of-childrens-social-care-final-report
[21] Transparency International Deutschland, "Gehen Hinweise auf Kindeswohlgefährdung verloren?". https://www.transparency.de/aktuelles/detail/article/hinweise-kindeswohlgefaehrdung